

Vaikmatalan härjes
Sarapistonmäki
Hammurin kalm.

Lempäälä socken.

Särskilda fyndorter.

A

I juni 1902 hade dåvarande länsmannen i Vesi-
laks Paavo Bergius till Statens Historiska Museum
insänt två fynd från äldre järnåldern, vilka hade
anträffats på Vaikmala äs. Enligt de av honom
meddelade uppgifterna hade det ena fyndet, som ut-
gjordes av 2 spjutspetsarna och en holkhyxa (H. M. 4130:
1-3), hittats av inhysingen Kalle Hammar på Iso-
talo mark invid väjstakilnaden i Vaikmala by, det
andra - en spjutspets (H. M. 4130:4) - av smedbanen
Kalle Nurmi invid den från Lempäälä till Valkea-
koski ledande vägen.

Under min tjänsteresa i juni 1910 besökte jag
de bägge fyndställen och inhämtade om dem när-
mare upplysningar. Vaikmala äs bildar en udde mel-
lan den breda sjön Ahtialanselkä och den smala
Liponselkä. Dess längdriktning går från NW till SO,
dess nordvästra ända ligger 1 km SO om Lempäälä kyr-
ka. Över äsens rygg går landsvägen från Lembois by
till Valkeakoski bruk, på dess delvis rätt branta
sluttningar, står isynnerhet den sydvästra, står
ett antal till Vaikmala by hörande stugor. Omri-
det närmast SW om äsen är låglänt och flackt
samt bildar ^{her} synbarligen gammal ^{varit} sjöbotten.

Det förstnämnda fyndstället ligger på Isotalo
hemmans mark ca 255 m SO om östra änden av bron
över sundet mellan Ahtialanselkä och Liponselkä samt
invid maskinisten Jokineus stuga, som står på äsens
sydvästra sluttning. Fyndet gjordes, då grunden lades
till denna stuga. På min kartskiss är fyndplatsens
läge utmärkt med ett kors. I en grop på den branta

gräsbevuxna sluttningen mellan stugan och landsvägen framgrävde jag med kniven en bränd benbit. Någon undersökning av fyndområdet med kann jag icke denna gång, utan fick nöja mig med att taga en fotografi^(nr. 4) och en flyktig kartskiss av det samma.

Det andra fyndstället ligger ävenledes på Trotals hemmans mark och på samma sydvästra sluttning mellan Jokinsens stuga och den nyssnämnda bron, cirka 180 m från den förra och 75 m från den senare, inom smeden Kiermis parcell invid västra gårdsgården och nära intill ett uthus (magasin). Framför detta uthus ses en halvrandlig upphöjning i marken med lör och där framstickande mindre stenar; (männe rester av ett lågt röse?) Jfr. fotografier^{nr. 4} och kartskissen av fyndområdet. Även detta fyndställe förblev undersökt.

Dessa fynd tyda på att på Väikmäla äs funnits ett gravfält eller åtminstone enstaka gravar från äldre järnåldern.

B.

Det tredje fyndställe, som jag under min korta vistelse i Lempäälä var i tillfälle att uppsöka, var Sarapistonmäki i Kuokkala by. Från detta fyndställe äger museet 2 spjutspetsar, en yxa och en rund spännbuckla, vilka hade blivit insända år 1882 av fornsakeraren Salomon Wilskman (H. M. 2125: 232 a, b; 2142: 403; 2192: 645).

Kuokkala by ligger invid den strida forsen med samma namn cirka 1,7 km N om Lempäälä kyrka. Ett stycke (ca 260 m) N om Erkkilä hem-

mans invid landsvägen och mitt i byn belägna
boningshus kallas Sarapistonmäki, en med skog
bevuxen låg backe. Då den mellan backen och gården
belägna åkern utvidgades uppför backens södra sten-
bundna sluttning, gjordes de ovanstående fynden.
På min fotografi^(nr 5), som är tagen från Erkkilä hem-
mans grind, ses den i fråga varande åkern samt i
fonden Sarapistonmäki. Sluttningen, där föremålen
hittades, är utmärkt med ett kors. Strax bakom
gårdsgården finnas på den skogbevuxna delen
av backen några avlänga fördjupningar i marken.
Från backen öppnar sig en vacker utsikt över
Kuokkala bys ågor och sjön Hirkonsetkä.

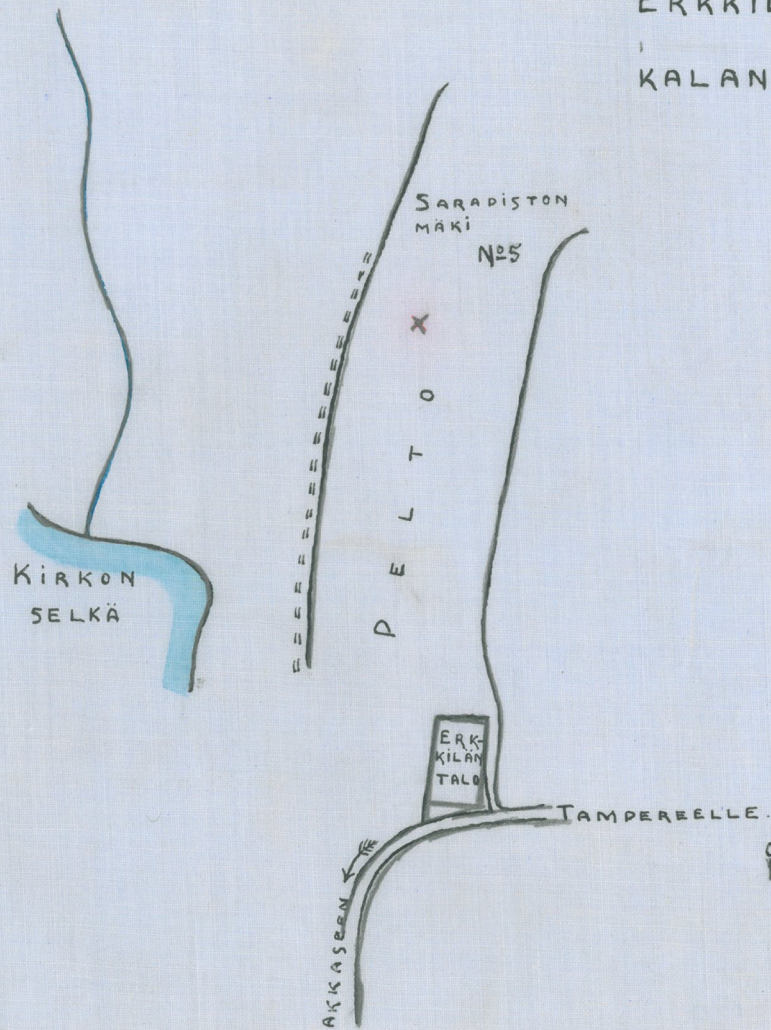
C.

Då museet i februari 1910 åter hade erhållit ett
par fornsaker - en spjutspets och en renafördelare
från yngre järnåldern (H. M. 5490: 1, 2) - från Henneri
hemman i Lempäälä socken, därifrån förut många
fynd inkommit, begav jag mig även dit för att taga
närmare reda på fyndförhållandena. Enligt fornsaksuppköparen K. A. Lindström, som hade köm-
tat fyndet till museet, skulle sakerna hava
hittats av arbetaren Ludvig Ahonen ovanom stall-
byggnaden vid upplagning uppbyggnad av stenar.
Då Ahonen hade flyttat bort från trakten, kunde
jag icke få fynduppgifterna kontrollerade av ho-
nom, utan måste nöja mig med vad ett par andra
personer kunde meddela om fyndet. Enligt Henne-
rivärdinnans uppgift hade föremålen hittats på
det ställe, där uppkörsbron till stallets vind
blev byggd, således icke långt från det ställe,
där år 1903 ett svärd och en spjutspets (H. M. 4244: 2, 3)

blivit hittade. På den ^{av mig} här tagna fotografien ^{nr 6} är
den ungefärliga fyndplatsen vid stallbron utmärkt
med ett kors. Fyndstället läge har fixerats på en
kopie av Henners hemmens karta i museets topo-
grafiska arkiv.

Alfred Hackman.

Sarapistonmäen kalm.

KARTTA

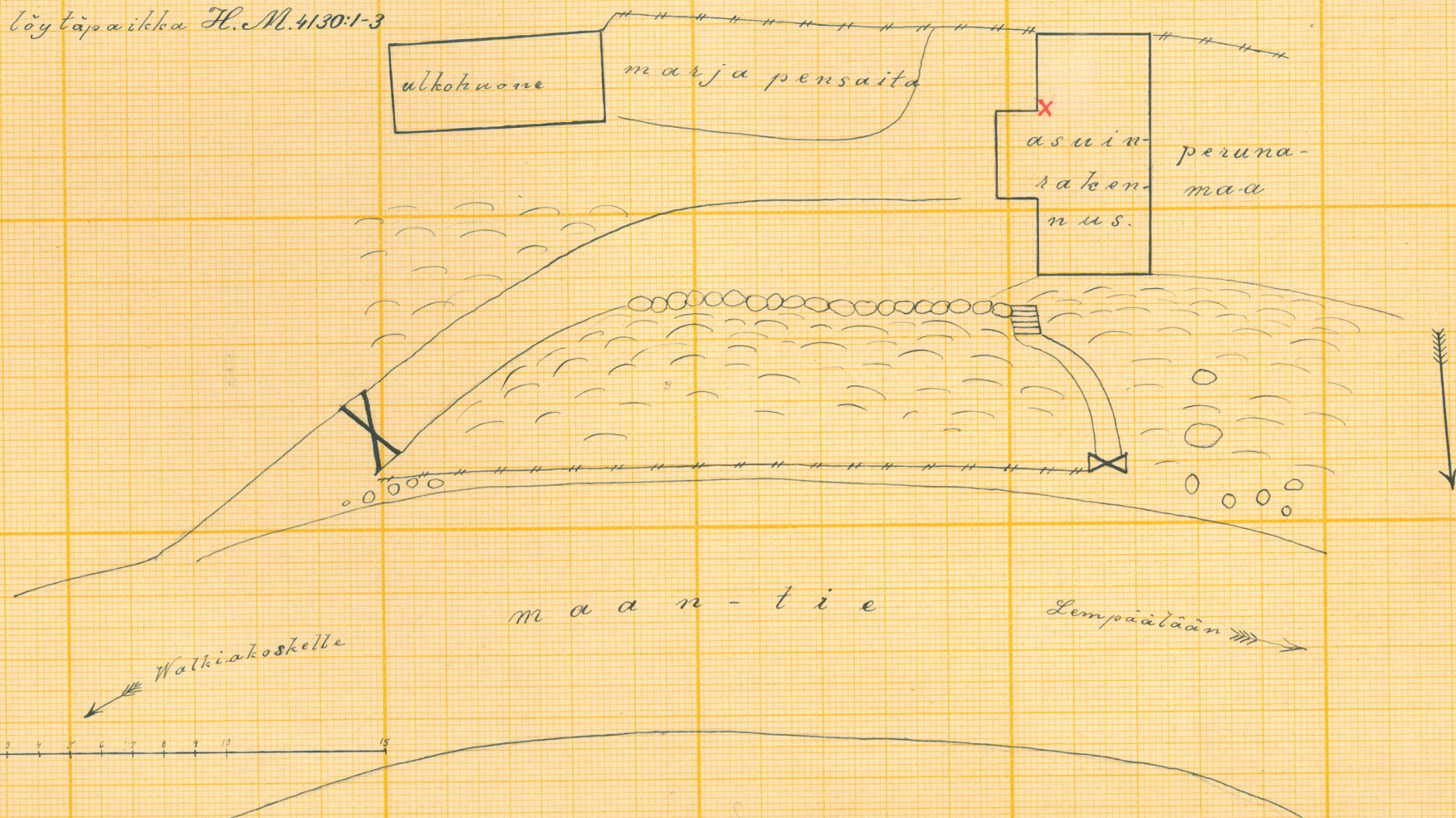
ERKKILÄN TALON RN^o 5^l PIIRIRAJOISTA KUOK-
KALAN KYLÄSSÄ LEMPÄÄLÄN PITÄJÄSSÄ.

TEHNYT ISOJAANTÄYDENTÄMISSÄ
v. 1891-1892 J.G.B. BASTMAN.

X MYÖHEMMÄN RAUTAKUNNEN LÖYTÖPAIKKA
HTS. H.M. 2125:232; 2142:403; 2192:645.

Koneenkäyttäjä Jokisen
tila Lempiälän pitäjän Waih-
malan kylän Isontalon maalla
X pelkelen sekä kahden keihään-
kärjen löytäpaikka H. M. 4130:1-3

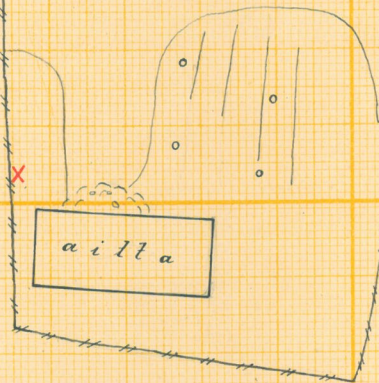
Ison talon peltö

Lempäälään ← m a a n t i e → Walkiakoskelle →

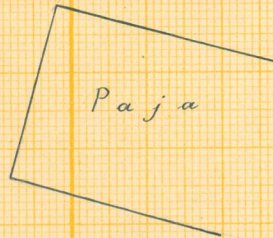
Seppä Nürmen
usuin rakennus

ulko
huone

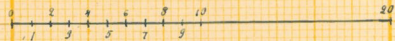
kai
vo

ulko
huone

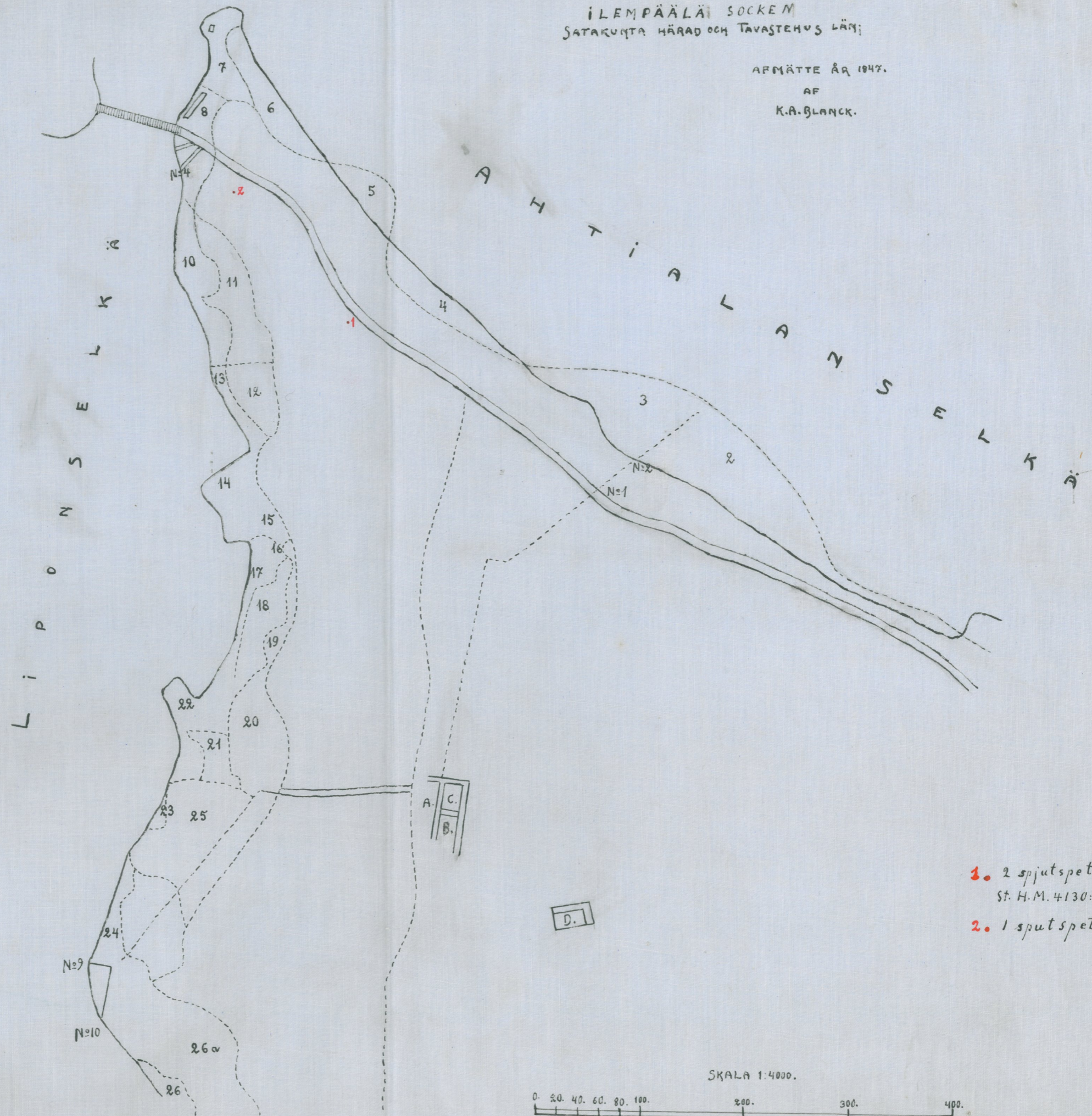
Seppä Nürmen tila
Lempäälän pitäjän Waihma-
lan kylän Tsontalon maalla.
X keihäänkäyjen K.M. nr 4130:4
löytöpaikka.

Hartoitti A. Hackman 1910.

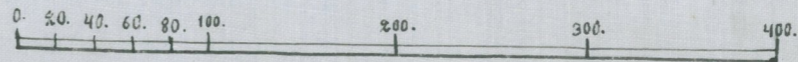
AFSTICK AF KARTAN
 ÖFVER
 WAIHMALA BYS OCH IHAMAA SAMT PUTKISTO RUSTHÄLLS TILLÄMNINGAR
 I LEMPÄÄLÄI SOCKEN
 SATAKUNTA HÄRAD OCH TAVASTEHS LÄN;

ARMÄTTE ÅR 1847.
 AF
 K.A. BLANCK.

- 1. 2 spjutspetsar o. 1 holkyxa
St. H.M. 4130:1-3.
- 2. 1 spjutspets. St. H.M. 4130:4.

SKALA 1:4000.

Lempäälä.

1. Bakom sundet- Vaikmala by och Vaikmala äs.
Fotografen är tagen från NW mot SO.

2. Vaikmala by och Vaikmala äs, sedda från S. Vid
ett fyndställe från yngre järnåldern (St. H. M. 4130:1-3).

3. Arbetarehus på Vaikmala äs, i Vaikmala by. Vid x
fyndstället för två spjutspetsar från y. jä. (St. N. M. 4130:
1-3).

4. Smeden Nurmio uthus i Vaikmala by. Bakom buskar-
na till höger fyndstället för en spjutspets (St. N. M. 4130:4).

A. Hackman 1910.

Lempäälä.

5. Fyndställe från yngre järnåldern x på Sarapiistonmäki på Erkkilä hemmans mark i Kuoskela by. (Jfr. St. H. M. 2125: 232; 2142: 403; 2192: 645).
Bilden är tagen från Erkkilä hemmans grund eller från S mot N.

A. Hackman 1910.

Lempäälä

6. Hennes hemmens uthus. Vid x ha hittats en
 spjutspets och en remfördelare från y. jä. (St. H. M.
 5490: 1, 2).

7. Utsikt från Hennes hemmens uthus mot SO.
 I fönsten till vänster Lempäälä kyrka, till höger Kirjakka
 gård (gräffalt från jämnåldern).
 A. Heikman 1910.